

Rumantsch

Elements dal svilup da la cumpetenzas

Champ da cumpetenzas

R.4
E

Scrifer

Process da scrifer: surlavurar il cuntegn

Cumpetenzas		1. Las scolaras ed ils scolars san surlavurar tematicamain lur text areguard la finamira da scrifer e las directivas.	renviaments	Renviament
R.4.E.1		Las scolaras ed ils scolars ...		
Incumbensa dal 1. ciclus	1	Cumenzament en il decurs dal 1. ciclus		
	a	» san discutir singulas malsegirtads da cuntegn, sche la persuna d'instrucziun fa attent a las passaschas correspondentas.		Cumpetenzas da basa
Incumbensa dal 2. ciclus	b	» san vegnir conscients en furmas d'emprerder cooperativas da singuls aspects positivs ed irregularitads da l'agen text (p. ex. conferenzas da scrifer, resun).		Stgalim da cumpetenzas
	c	» san per part sa metter en la posiziun dal lectur (p. ex. cun dumondas directivas, muster da pensar).		
Punct d'orientaziun	2			
	d	» san surlavurar singuls puncts ch'èn gia vegnids discussads ordavant en lur texts davant il monitor u sin palpiri en situaziuns cooperativas cun agid da criteris. » vesan cun agid da criteris aspects positivs sco era irregularitads areguard lur finamira da scrifer e san chattar alternativs (p. ex. pleds, formulaziuns, structura, successiun).	DR.4.C.1.d	
Incumbensa dal 3. ciclus	e	» san durant la discussiun da lur texts era sa metter en la posiziun dal lectur e sche necessari integrar meds supplementars per structurar il text (p. ex. titel, alinea, enumeraziun).		
	f	» vegnan conscients en situaziuns cooperativas (p. ex. en conferenzas da scrifer davant il monitor u sin palpiri) dad aspects positivs ed irregularitads areguard lur finamira da scrifer e lur directivas e san cun meds auxiliars chattar alternativs (p. ex. pledari u internet). » san applitgar independentamain singuls da quests process da lavur, sch'els procedan pass per pass. » san adattar tenor il cuntegn documents d'annunzia cun sustegn (p. ex. persuna d'instrucziun, singulas parts dal text) a la situaziun d'annunzia.	MI - Produziun e preschentaziun	
	g	» san applitgar e reflectar a moda independenta singuls da quels process da surlavurar sin palpiri u al computer per chattar pussaivladads co surlavurar il cuntegn. » san en process da surlavurar applitgar a moda intenziunada meds per manar il lectur per ch'ins possia leger il text pli tgunsch (p. ex. transiziun, represal).	MI - Produziun e preschentaziun MI - Produziun e preschentaziun	

Ulteriuras infurmaziuns davart ils elements dal svilup da las cumpetenzas èn disponibilas en il chapitel *Survista*.

Impressum

Editura:

Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun

Tar quest document:

Plan d'instrucziun 21

Ediziun dals 15-03-2016

Maletg da la cuverta:

Corina Venzin

Copyright:

Ils dretgs d'auturas e d'auturs ed ulteriurs dretgs da questa pagina d'internet ha la CDEP-T. Cun chargiar giu cuntegns (texts, maletgs, datotecas) da questa pagina d'internet na vegnan transferids nagins dretgs.

Internet:

gr-r-lehrplan.ch

Cuntegn

R.1	Tadlar	2
A	Abilitads da basa	2
B	Chapir texts monologics	3
C	Chapir texts dialogics	4
D	Reflexiun davart il cumportament da tadlar	5
R.2	Leger	6
A	Abilitads da basa	6
B	Chapir texts da diever	7
C	Chapir texts litterars	8
D	Reflexiun davart il cumportament da leger	9
R.3	Discurrer	10
A	Abilitads da basa	10
B	Discurrer a moda monologica	11
C	Discurrer a moda dialogica	12
D	Reflexiun davart il cumportament da discurrer	13
R.4	Scriver	14
A	Abilitads da basa	14
B	Products scrits	15
C	Process da scriver: chattar ideas e planisar	16
D	Process da scriver: formular	17
E	Process da scriver: surlavurar il cuntegn	18
F	Process da scriver: surlavurar la furma	19
G	Reflexiun davart il cumportament da scriver	20
R.5	Lingua en il focus	21
A	Perscrutar lingua	21
B	Diever da la lingua	22
C	Furma da la lingua	23
R.6	Litteratura e cultura en il focus	24
A	Preschentaziun da texts e reflexiun davart l'effect	24
B	Savida davart genres, furmas da texts, auturAs e lur ovras	25
C	Analisa e sintesa	26
D	Savida davart cultura rumantscha	27

R.1

A

Tadlar

Abilitads da basa

1. Las scolaras ed ils scolars san percepir, ordinar e cumparegliar tuns, silbas, ramurs, suns e vuschs. Els san activar ed engrondir lur stgazi da plets receptiv.		renviaments
R.1.A.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a » san drizzar l'attenziun sin persunas che discurren e sin quai che vegn ditg.	
	b » san identifitgar tuns, ramurs sco era rimas, silbas e singuls suns.	
	c » san interpretar il tun da la vusch en il context (p. ex. volumen, tempo, autezza da la vusch).	
	d » san identifitgar differentes suns e cumbinaziuns da suns, als localisar en il pled (sun inicial, sun amez il pled, sun final) e cumparegliar cun experientschas da l'emprima lingua. » chapeschan plets e formulaziuns che vegnan duvrads en situaziuns famigliaras e san uschia engrondir lur stgazi da plets receptiv.	DR.1.B.1.a
	e » san interpretar en la situaziun meds nunverbals (p. ex. gestic, mimica, posiziun dal corp) e meds paraverbals (p. ex. l'intunaziun da la vusch, fluss da la lingua). » disponan da la perseveranza necessaria per suandar in text auditiv pli lung.	DR.1.B.1.a

R.1

B

Tadlar

Chapir texts monologics

1. Las scolaras ed ils scolars san prender ora infurmaziuns da texts auditivs.		renviaments
R.1.B.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a » san chapir ed exequir simplas instrucziuns ed explicaziuns (p. ex. en expressiuns dal mintgadi, en decurs quotidianas). » san producir insatge adattà tar il text tadlà (p. ex. disegnar in maletg intern, modelar insatge, preschentar a moda ludica).	
	b » san raquintar tge ch'els han udi da texts auditivs (p. ex. raquintaziun prelegida, tema dal fatg raquintà, cudesch da maletgs, versets). » san suandar l'acziun d'ina simpla raquintaziun.	
	c » chapeschan messadis ed explicaziuns e san exequir instrucziuns. » san suandar in curt text auditiv (p. ex. raquintaziun) fin a la fin e san rapportar davart il cuntegn. » san eruir cun dumondas singuls plets e formulaziuns dal text auditiv ed uschia engrondir lur stgazi da plets receptiv.	DR.1.B.1.c LE2GR.1.B.1.c
	d » disponan d'ina chapientscha globala envers differents texts auditivs (p. ex. raquintaziun, poesia, text da diever, instrucziun da diever, decleraziun). » chapeschan infurmaziuns impurtantas da messadis (p. ex. infurmaziuns telefonicas, comunicaziun tras l'autpledader). » san eruir la muntada da plets nunenconuschents e simpels or dal context.	DR.1.B.1.b DR.1.B.1.c

R.1 | Tadlar

C | Chapir texts dialogics

1. Las scolaras ed ils scolars san suandar discurs e mussar lur attenziun.		renviaments
R.1.C.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a » san suandar in discurs famigliar e mussar lur participaziun activa.	
	b » san suandar discurs e mussar lur participaziun activa a moda nonverbala (p. ex. mimica, lingua dal corp), paraverbala (p. ex. intunaziun) e verbala (cun plets). » san memorisar cuntegns impurtants d'in discurs. » san sa participar ad in discurs e san per gronda part resguardar las reglas da discurs correspondentas (p. ex. tadlar cun attenziun, laschar discurren a fin).	DR.3.C.1.a
	c » san percepir l'atmosfera en situaziuns da communicaziun famigliaras (p. ex. offensiun emoziunala, consternaziun, ravgia, gritta, plaschair). » san suandar contribuziuns da discurs e memorisar l'impurtant. » san dumandar suenter, sch'els n'han betg chapì insatge en il discurs.	DR.3.C.1.b

R.1 | Tadlar

D | Reflexiun davart il cumportament da tadlar

1. Las scholaras ed ils scholars san reflectar lur cumportament ed interess da tadlar.	renviaments
R.1.D.1	Las scholaras ed ils scholars ...
1	a » san sa barattar cun instrucziun e cun agid da dumondas concretas davart il raquintà. » san sa barattar davart in discurs e lur cumportament da discurs cun agid da dumondas concretas.

R.2

A

Leger

Abilitads da basa

1. Las scolaras ed ils scolars disponan da las abilitads da basa dal leger. Els san activar ed engrondir lur stgazi da plets receptiv per chapir pli spert il legi.

renviaments

R.2.A.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	a	» san identifitgar simpels maletgs da plets or da lur vita da mintgadi (p. ex. Migros, Coop, Volg, Coca Cola). » san reconuscher singuls bustabs (p. ex. da lur agen num). » sviluppan interess per cudeschs da maletgs.	
	b	» san colliar bustabs cun suns sco era cumbinar bustabs tar silbas e furmar plets curts ed enconuschents. » san leger plaunet curtas frsas.	
	c	» san leger curts texts familiars tant dad aut, sco era cun muventar ils lefs u da bass. » san identifitgar immediat plets familiars.	
	d	» san identifitgar immediat morfems fitg frequents (p. ex. dis-, pre- sco prefixs).	

R.2

B

Leger

Chapir texts da diever

1. Las scolaras ed ils scolars san prender ora infurmaziuns da texts da diever.		renviaments
R.2.B.1 Las scolaras ed ils scolars ...		
1	a » san leger e chapeschan simpels pictograms da lur vita da mintgadi. » chapeschan simpels fatgs ed instrucziuns visualisads en maletgs. » san raquintar tge ch'els han vis ed emprendì en las medias (p. ex. emissiun d'uffants, film, gieu per emprender).	
	b » chapeschan frasas curtas tar ina tematica cun sustegn da maletgs u cun agid. » san leger e chapeschan plets impurtants dal tema tractà.	
	c » san metter en relaziun maletgs e text en texts da diever che cuntegnan maletgs. » disponan d'avunda perseveranza per chattar infurmaziuns en texts bain structurads davart temas ch'als interesseschan. » chapeschan en general in simpel text da diever cun agid da dumondas intenziunadas e san prender ora infurmaziuns impurtantas.	
	d » san cun instrucziun scuvrir la biblioteca sco lieu per procurar lectura ed infurmaziun. » san prender ora infurmaziuns essenzialas ed explicitas da curts texts da diever survesaivels, structurads (p. ex. cun titels ed alineas) ed illustrads.	

R.2

C

Leger

Chapir texts litterars

1. Las scolaras ed ils scolars san leger e chapir texts litterars.		renviaments
R.2.C.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a » vesan en in maletg ina situaziun (p. ex. figura, acziun, istorgia pussaivla). » san s'imaginar respectivamain raquintar en in discours in'istorgia or da maletgs mess in suenter l'auter (p. ex. cudesch da maletgs).	
	b » san suandar istorgias raquintadas u prelegidas e chapir il fil cotschen (p. ex. pitschna istorgia, cudesch da maletgs, verset, verset per trair la sort). » san colliar il fil cotschen d'ina istorgia cun maletgs correspundents.	
	c » chapeschan en curts texts cun agid da dumondas acziuns e tratgs spezifics tipics da figuras. » san s'imaginar cun instrucziuns acziuns centralas, lieus e figuras en curtas istorgias e las colliar cun l'agen mund. » san engrondir lur stgazi da plets receptiv cun drizzar cun agid lur atenziun sin plets e formulaziuns specifichs. » san resentir la biblioteca sco lieu cun ina ritga purschida da leger e san cun instrucziun eleger cudeschs auditivs ed autras medias.	
	d » san mussar lur chapientscha da text cun al preleger a moda adattada (p. ex. differenziar singulas figuras entras la vusch).	

R.2

D

Leger

Reflexiun davart il cumportament da leger

1. Las scholaras ed ils scholars san reflectar lur cumportament ed interess da leger.		renviaments
R.2.D.1	Las scholaras ed ils scholars ...	
1		
a	» san cun instrucziun e cun agid da dumondas intenziunadas sa barattar cun auters davart la lectura. » san cun agid da dumondas intenziunadas sa barattar davart lur interess da leger e san uschia reflectar lur lectura elegida.	
b	» san dar resuns in a l'auter quant bain ch'els (pre)legian, cun instrucziun ed agids adattads da giuditgar.	

R.3 Discurrer

A Abilitads da basa

1. Las scolaras ed ils scolars san nizzegiar a moda adattada lur motorica da discurrer, lur articulaziun e lur vusch. Els san activar lur stgazi da pleds productiv e lur model da frasa per discurrer a moda fluenta.

renviaments

R.3.A.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	a	» san furmar la gronda part dals suns dal rumantsch a moda isolada ed en il pled. » san duvrar pleds e formulaziuns (p. ex. en dumondas, constataziuns e cumonds) en situaziuns famigliaras dal mintgadi a moda adeguata (stgazi da pleds productiv).	
	b	» san discurrer cun pronunzia chapibla ed intensidad dal tun adattada. » san activar lur stgazi da pleds productiv per s'exprimer a moda adattada davart differents temas ed en differentas situaziuns.	
	c	» san duvrar meds nonverbals (p. ex. gestic, mimica, posiziun dal corp) e meds paraverbals (p. ex. respiraziun, intunaziun, fluss da la lingua) a moda adattada.	

R.3 Discurrer

B Discurrer a moda monologica

1. Las scholaras ed ils scolars san s'exprimer en situaziuns monologicas a moda adattada e chapibla.		renviaments
R.3.B.1	Las scholaras ed ils scolars ...	
1	a » san cun sustegn exprimer a moda verbala u nonverbala sentiments e patratgs sco era eveniments ed experientschas.	
	b » san rapportar davart observaziuns e describer cun sustegn simpels cuntegns.	
	c » san s'exprimer en differentas situaziuns, sch'els vegnan sustegnids e sch'els pon sa preparar (p. ex. raquintaziun, decleraziun, preschentaziun). » san preschentar curtas poesias (p. ex. verset da trair la sort, rima).	
	d » san raquintar ina istorgia a moda chapibla. » san preschentar cun agid d'in schema lur resultats da lavur e lur patratgs (p. ex. elements dal text, structura). » san rapportar a moda chapibla davart resultats d'ina lavur da gruppa e duvrar latiers differentas medias (p. ex. maletg, text).	DR.3.C.1.a DR.3.C.1.b LE2GR.3.C.1.a

R.3 Discurrer

C Discurrer a moda dialogica

1. Las scolaras ed ils scolars san sa participar activamain ad in dialog.		renviaments
R.3.C.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a » san percepir il partenari da discussiun sco visavi e sa metter en contact cun el. » san elegir sezs ina rolla famigliara e far part activamain ad in giu.	
	b » san responder a dumondas ch'èn drizzadas directamain ad els. » san sa participar a curts e simpels discurs. » san resguardar en fasas curtas las reglas da discurs (p. ex. s'annunziar avant che discurrer, sa drizzar a la persuna ch'ins pledenta, duvrar la furma da curtaschia).	
	c » san formular cleramain sin dumonda ina contribuziun al discurs. » san integrar lur contribuziun a moda adequata en in discurs (p. ex. reagir a moda empatica, betg vulneranta). » san manar simpels discurs dal mintgadi a moda independenta e nizzegiar medias per tgirar contacts existents (p. ex. discurs al telefon cun enconuschents).	

R.3 Discurrer

D Reflexiun davart il cumportament da discurrer

1. Las scholaras ed ils scholars san reflectar lur atgna moda da discurrer, lur cumportament en preschentaziuns ed en discurs.	renviaments
R.3.D.1 Las scholaras ed ils scholars ... 1 a » san sa barattar cun agid da dumondas concretas co ch'els ed auters èn sa depurtads en il discurs. » realiseschan che prender part ad ina discussiun po esser ina basa emoziunala per ina relaziun.	

R.4

A

Scriver

Abilitads da basa

1. Las scholaras ed ils scholars san scriver a maun a moda legibla e currenta e nizzegiar la tastatura. Els sviluppeschan in fluss da scriver suffizient per avair avunda capaciad per ils process da scriver elevads. Els san activar ed engrondir lur stgazi da plets productiv e models da frusas per formular e scriver a moda fluenta.

renviaments

R.4.A.1

Las scholaras ed ils scholars ...

1

a	» sviluppan la motorica fina tras differentas activitads.	
b	» san lavurar en ina posiziun da corp adattada per dissegner e scriver.	
c	» san exequir ils moviments da basa da la scrittira en tuttas direcziuns (p. ex. furmas e successiuns da bustabs).
» san identifitgar singuls suns e singulas cumbinaziuns da suns, als attribuir a bustabs e scriver singuls plets tenor lur suns.	
d	» san scriver l'entir alfabet d'ina scrittira betg liada ed era las cifras a moda currenta.
» san identifitgar tut ils suns e tut las cumbinaziuns da suns ed als attribuir tenor ils suns (e betg exnum tenor reglas ortograficas) a bustabs.
» san duvrar plets e formulaziuns en situaziuns da scriver dal mintgadi a moda adattada e san activar lur stgazi da plets productiv (p. ex. curta brev, formulaziun en brev).	
e	» san concepir lur texts cun differentes utensils da scriver (p. ex. rispli, culli, tastatura dal computer).
» san duvrar ils elements da basa d'in program d'elavuraziun da texts.	

R.4

B

Scriver

Products scrits

1. Las scolaras ed ils scolars enconuschan differents musters da texts areguard structura, cuntegn, lingua e furma ed als san nizzegiar tenor lur finamira da scriver per scriver agens texts.		renviaments
R.4.B.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a	» san s'occupar cun differents texts adattads a la vegliadetgna (p. ex. cudesch da maletgs, istorgia per preleger, brev, notizia, placat) per emprender d'enconuscher musters per l'agen scriver (p. ex. scrivlottim, glista).
	b	» san scuvrir la scrittira sco purtadra da muntada e sco instrument per nudar patratgs e per effectuar insatge tar auters (p. ex. carta d'engraziament, glista da giavischs). » enconuschan simpels musters da text (p. ex. glista, titulaziun, carta cun il num, suttascripziun) ed als san nizzegiar per l'agen scriver.
	c	» enconuschan il muster d'ina brev persunala cun titulaziun e furmla da finiziun per al savair nizzegiar per l'agen scriver. » enconuschan elements d'in muster per scriver storgias (p. ex. cumenzament e finiziun d'ina paraula) per als savair nizzegiar per l'agen scriver. » enconuschan differents musters per scriver simpels texts d'infurmaziun (p. ex. simpel placat d'emprender, instrucziun da gieu) per als savair nizzegiar per l'agen scriver. » enconuschan musters da differents texts curts (p. ex. indeschin, engiavinera, verset) per als savair nizzegiar per l'agen scriver.

R.4

Scriver

C

Process da scriver: chattar ideas e planisar

1. Las scholaras ed ils scholars san co chattar avunda ideas da scriver e san co las integrar en in process da scriver a moda intenziunada.		renviaments
R.4.C.1	Las scholaras ed ils scholars ...	
1		
a	» san sviluppar or d'istorgias, cudeschs da maletgs, teaters da poppas ideas per atgnas istorgias e san sa barattar cun auters davart quellas. » san descriver danunder ch'els survegnan infurmaziuns (p. ex. medias da print, televisiun, internet).	
b	» san cun instrucziun applitgar differentas modas da proceder per chattar ideas (p. ex. concepir communablamain in cluster, rait d'ideas, maletgs interns). » san cun agid da medias disponiblas rimnar infurmaziuns tar in tema specific (p. ex. cudesch, revista, gieu d'emprender, pagina d'internet) per ch'els sappian elavurar ils cuntegns per in text tematic correspondent.	DR.4.C.1.b
c	» san s'imaginar pertge ch'els scrivan e rapportar davart quai. » mussan prontadad da sviluppar novas ideas durant il scriver.	DR.4.C.1.b

R.4

Scriver

D

Process da scriver: formular

1. Las scolaras ed ils scolars san metter lur ideas e lur patratgs en ina successiun chapibla e logica. Els san vegnir en in fluss da scriver e formular adequatamain a lur intenziun.		renviaments
R.4.D.1	Las scolaras ed ils scolars ...	
1		
	a » san schlargiar lur stgazi da plets productiv cun nizzegiar per lur istorgias ils plets e las formulaziuns che stattan a disposiziun sco agid da formulaziun.	
	b » san s'approfundar en in'istorgia u en in tema e metter lur patratgs ed ideas parzialmain en ina successiun chapibla.	
	c » san metter lur patratgs ed ideas en ina successiun chapibla e chattar ils dretgs plets per als exprimer. La situaziun ed il process da scriver vegnan exequids per gronda part a moda independenta. » san adattar lur formulaziuns per gronda part a l'intenziun da scriver (p. ex. sa drizzar a l'adressat). » san formular emprims texts cun agid dal computer ed applitgar funcziuns da basa d'in program da computer (p. ex. avrir la datoteca, scriver, arcunar).	MI - Produenziun e preschentaziun DR.4.C.1.b

R.4 | Scrire

E | Process da scriver: surlavurar il cuntegn

1. Las scholaras ed ils scholars san surlavurar tematicamain lur text areguard la finamira da scriver e las directives.		renviaments
R.4.E.1	Las scholaras ed ils scholars ...	
1		
	a » san discutir singulas malsegirtads da cuntegn, sche la persuna d'instrucziun fa attent a las passaschas correspundentas.	
	b » san vegnir cunscients en furmas d'emprender cooperativas da singuls aspects positivs ed irregularitads da l'agen text (p. ex. conferenzas da scriver, resun).	

R.4

Scriver

F

Process da scriver: surlavurar la furma

1. Las scholaras ed ils scholars san surlavurar lur text areguard ortografia e grammatica.		renviaments
R.4.F.1	Las scholaras ed ils scholars ...	
1		
a	» san cun instrucziun resguardar tar la surlavuraziun formala emprimas reglas: scriver tenor suns, cunfins da peds, scriver grond il cumenzament da la frasa, punct a la fin da la frasa.	
b	» san en situaziuns cooperativas surlavurar lur texts formalmain, sch'il sbagl è nudà. Els san resguardar las suandantas reglas en cas tipics: p. ex. segn d'interpuncziun a la fin d'ina frasa, scriver grond ils nums da persunas e lieus.	

R.4 Scrire

G Reflexiun davart il cumportament da scriver

1. Las scholaras ed ils scholars san reflectar davart lur process e lur products da scriver e san valitar lur qualidad.		renviaments
R.4.G.1	Las scholaras ed ils scholars ...	
1		
a	» san discutir cun agid da dumondas directivas lur texts (p. ex. mussar singuls peds, frastas u parts ch'als plaschan spezialmain).	
b	» san cun instrucziun discutir lur metodos e modas da proceder per rimnar ideas, per planisar e sbozzar.	LE2GR.4.B.1.a

R.5

A

Lingua en il focus

Perscrutar lingua

1. Las scholaras ed ils scolars san perscrutar e cumparegliar linguas. Per quel intent san els rimnar, ordinar e cumparegliar material linguistic. Ils scolars san formular supposiziuns davart quest material e las verifitgar.	renviaments
R.5.A.1 Las scholaras ed ils scolars ... 1 a » san eleger material linguistic cun agid da criteris e l'ordinar (p. ex. sortir plets tenor lur sun inicial, ordinar tenor rimas, rimnar plets tar ina tematica, rimnar furmlas da salidar). » san parzialmain descriver lur proceder.	

R.5 | Lingua en il focus

B | Diever da la lingua

1. Ils scolars e las scolaras san perscrutar il diever e l'effect da lingua.		renviaments	
R.5.B.1	Las scolaras ed ils scolars ...		
1	a	» san far experientschas cun il cumportament e las reglas durant in discurs en ina gruppa pli gronda (p.ex. midada da pledader, discurs en classa) e reflectar davart lur niz. » san far emprimas experientschas cun la diversidad linguistica en classa (p. ex. rituals da salidar, melodia da la lingua, plects preferids).	
	b	» san sa barattar davart experientschas cun differentas furmas da cumportament en discurs (p. ex. furmlas da salidar, reglas da cumportament tenor rollas ed en differentas situaziuns sco a chasa, sin piazza da pausa, discurs en classa). » san s'exprimer davart lur experientschas cun differentas linguas (p. ex. melodia da la lingua, plects inventads).	

R.5

C

Lingua en il focus

Furma da la lingua

1. Ils scolars e las scolaras san intercurir structuras linguisticas en plects e frasas.

renviaments
DR.5.C.1

R.5.C.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1

a	» san rimnar experientschas cun rimas, silbas e suns (p. ex. splatschar silbas, udir l'emprim sun dal pled).
b	» san intercurir plects sin fundament da lur suns.
» san rimnar experientschas cun: construcziun dal pled e da la frasa (p. ex. definir cunfins da plects ed il dumber da plects en ina frasa); differentas structuras da suns da las differentas linguas en la classa (p. ex. melodia da la frasa); differentas scrittiras (p. ex. scrittira da maletgs).
c	» san cun instrucziun intercurir ina regla ortografica e la chapir cun agid (p. ex. s/sch, ch/tg, scriber grond e pitschen).
» san nizzegiar lur enconuschientschas fonologicas per la reflexiun davart fenomens linguistics era en lur emprima lingua (p. ex. emprim sun dal pled, rima, silba).

2. Ils scolars e las scolaras san duvrrar expressiuns grammaticalas per l'analisa da structuras linguisticas e san applitgar lur savida davart la grammatica.

renviaments

R.5.C.2 Las scolaras ed ils scolars ...

1

a	» san far emprimas experientschas cun las trais spezias da plects principalas nomen, verb ed adjectiv.
» san ch'i dat artitgels, numerals e particlas.
» san ch'ins po conjugiar verbs e che mintga verb ha in tschep. |
|---|--|

3. Ils scolars e las scolaras san applitgar lur savida davart reglas ortograficas en exercizis isolads ed en agens texts.

renviaments

R.5.C.3 Las scolaras ed ils scolars ...

1

a	» san dir si cun sustegn l'alfabet.
b	» san dir si l'alfabet ordadora per consultar independentamain il vocabulari.
» san segmentar e scriber ils plects ch'els audan, era sche l'ortografia n'è betg adina correcta.
» san memorisar la scripziun da plects.
» san ch'ins scriva grond numbs da persunas e numbs geografics.

R.6

Litteratura e cultura en il focus

A

Preschentaziun da texts e reflexiun davart l'effect

1. **Scolaras e scolars san reproducir a moda creativa texts litterars, san discurren davart texts e reflectar lur patratgs e sentiments en connex cun lur lectura.**

renviaments

R.6.A.1

Las scholaras ed ils scolars ...

1

a	» san s'aprofundar cun agid da cudeschs da maletgs en istorgias prelegidas e raquintadas libramain. » san discurren davart quai ch'els han legì u tadlà ed èn motivads d'adina puspè sa fatschentar cun cudeschs da maletgs, discs cumpacts e films.	
b	» san far maletgs tar istorgias, als metter en connex cun las istorgias e raquintar singulas episodas da l'istorgia. » san descriver cun agid singulas figuras da l'istorgia e dar pled e fatg, tge ch'als plascha vi da singulas figuras u vi da l'istorgia en general. » san descriver tge ch'als plascha vi da las medias ch'els dovran gugent (p. ex. cudesch, televisiun, film, istorgia auditiva). » san dir tge istorgias ch'als plaschan e tgeninas betg. » san chantar e dir si chanzuns e versets a moda ludica.	
c	» san reproducir istorgias u scenas a moda figurativa (p. ex. acziun, discurs) u cun dissegns (p. ex. figuras, lieus). » san visitar cun accompagnament la biblioteca da la scola, chattar lur cudeschs preferids e nudar singuls aspects (p. ex. figuras, lieus) da las istorgias en in diari da lectura. » san communitar lur experientschas persunalas da tadlar e legger a moda chapibla als auters.	
d	» san sa referir en in discurs al text, san circumscriber tge ch'els han legì u udì e s'occupeschan quattras cun il text. » san s'occupar da cudeschs e texts litterars ch'als na plaschan betg a prima vista e schlargian uschia lur repertori da legger.	

R.6

Litteratura e cultura en il focus

B

Savida davart geners, furmas da texts, auturAs e lur ovras

1. **Ils scolars e las scolaras enconuschan tratgs essenzials da furmas da texts e da geners litterars. Els enconuschan singulas auturas ed auturs ed intginas da lur ovras e san metter lur savida en connex cun il temp.**

renviaments
LE2GR.6.A.1

R.6.B.1

Las scolaras ed ils scolars ...

1

a	» san vegnir attents cun agid a singuls tratgs d'istorgias sco l'entschatta e la fin e cuntegns tipics. » san ch'ils texts litterars èn vegnids scrits dad auturas u auturs.	
b	» enconuschan historias da differentas auturas e da differentes auturs. » san attribuir exempels tipics (p. ex. da cudeschs da maletgs) als geners da las paraulas, dals comics, da las poesias, da las engiavineras e da las chanzuns. » enconuschan en contexts tipics singuls tratgs da differentes geners (p. ex. l'entschatta e la fin d'ina paraula).	

R.6 Litteratura e cultura en il focus

C Analisa e sintesa

1. Las scholaras ed ils scholars vesan che texts litterars èn vegnids concepids a moda cunscienta areguard lur cuntegn, furma e lingua per crear in effect estetic. Els san nizzegiar questa savida per crear agens texts.		renviaments
R.6.C.1	Las scholaras ed ils scholars ...	
1	a » enconuschan e chapeschan maletgs ed illustraziuns a moda realistica.	
	b » san sa metter en la situaziun da l'istorgia e la resentir sco reala. » san recitar vers, rimas ed entiras poesias a moda ritmica, enconuschan e san giudair tact e ritmus sco elements lirics.	
	c » enconuschan e chapeschan differentas figuras, l'atmosfera da differentes lieus, differenta tensiun d'acziuns. » san s'occupar sulets u en cumpignia da texts litterars ch'èn adattads a lur vegliadetgna.	
	d » san cun agid enconuscher e chapir differentas perspectivas da figuras prototipicas (p. ex. bun/nausch, tup/perdert) e san giuditgar las figuras tenor questas simplas categorias.	

R.6 Litteratura e cultura en il focus

D Savida davart cultura rumantscha

1. Las scholaras ed ils scholars enconuschan las particularitads da lur atgna cultura, las stiman e vegnan sensibilisads per la diversidad intraculturala.	renviaments
R.6.D.1 Las scholaras ed ils scholars ...	
1 a » san s'occupar cun chanzuns, versets, tschaveras ed usits tipics da l'atgna regiun rumantscha.	